

Вовкобой А. Д.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

СУТНІСТЬ КУЛЬТУРИ СКАСУВАННЯ ТА ЇЇ МІСЦЕ В СТРУКТУРІ СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена феномену культури скасування в сучасному соціокультурному просторі. Проаналізовано передумови виникнення культури скасування як онлайн-практики встановлення соціальної справедливості та притягнення до цифрової відповідальності. Визначено, що канцелінг у своїй суті існував ще за часів первісного суспільства. Кожна наступна інформаційна революція принесла суттєві зміни до способів реалізації процесу соціального відчуження; кожна окрема культурна традиція сприяла появі нових специфічних регуляторів суспільних відносин. Наголошено, що в добу інформаційної ери культура скасування є акумуляцією суцільного досвіду минулих поколінь з технологічними можливостями сьогодення. Глобалізація та діджиталізація диверсифікували форму її прояву, ускладнюючи таким чином можливість своєчасної фіксації та систематизації даних про культуру скасування. У статті зроблено спробу ідентифікації сучасних форм канцелінгу за допомогою систем класифікації соціальної та комунікаційної дії.

Визначено, що культура скасування має ознаки не лише соціального конструкта, але й цілеспрямованої комунікаційної діяльності. Виокремлено потенційних учасників акту скасування та відведене їм роль під час соціальної взаємодії. Розглянуто характеристики, притаманні окремим проявам канцелінгу на всіх рівнях соціальної комунікації. Виявлено та ідентифіковано п'ятнадцять можливих форм культури скасування, проаналізовано специфіку їхньої реалізації з огляду на різні соціокультурні контексти (на матеріалі українського медіадискурсу). Наголошено на важливості поглиблення наукових знань про культуру скасування задля формування цілісного розуміння її впливу на розвиток будь-якої соціальної спільноти.

Наукову новизну роботи визначено розширенням відомостей щодо сучасної культури скасування, ідентифікацією форм її прояву та систематизацією отриманих знань. Результати розвідки можуть бути використанні у подальших соціокомунікаційних дослідженнях.

Ключові слова: культура скасування, комунікаційна діяльність, соціальний конструкт, соціальна справедливість, соціальна відповідальність.

Постановка проблеми. Історія має циклічний характер: змінюється форма суспільних явищ, проте їх сутність залишається незмінною. Так, 16 жовтня 1793 року останню французьку королеву Марію-Антуанетту було страчено на гільйотині, зокрема за «марнотратство фінансів Франції (плоду поту народного) в огидний спосіб – заради задоволення непомірних бажань» [32, с. 2].

Сьогодні, майже чверть тисячоліття потому, боротьба зі станом нерівності та соціальною несправедливістю триває, хоча й у новому форматі. Тепер «усіх знаменитостей, інфлюенсерів і заможних світських осіб, які не використовують свої ресурси задля допомоги вкрай нужденним» [30], відправляють на так звану «цифрову гільйотину» – сучасний механізм символічного «відсікання» окремих нетізенів від решти мережевого суспільства. Парадоксально, але в реаліях нової інформаційної ери подібний вирок може

бути не менш фатальним, адже залученість аудиторії стала одним із ключових показників життєздатності *Homo Digitalis* – людини діджитальної.

Як бачимо, з плином часу соціальнокомунікаційна культура скасування зазнала суттєвих трансформацій, проте не втратила своєї актуальності. Навіть такі архаїчні на перший погляд практики як *остракізм* і *полювання на відьом* наново віднайшли себе на теренах глобального кіберпростору. Наприклад, кнопка «*відписатися*» може вважатися аналогом давньогрецького *остракона*, а кнопка «*поскаржитися*» – новітнім способом засудження неортодоксальних патернів поведінки (і.е. звинувачення в чаклунстві). Іншими словами, *канцелінг* як механізм соціального відчуження завжди був і лишається невід'ємною складовою будь-якої соціокультурної взаємодії. Численні ж варіації його форм говорять лише про одне – постійне прагнення людства до створення сталої

соціальної спільноти, що відповідає заданим критеріям прийнятності. Однак виникає закономірне питання: у чому ж полягає відмінність між різними формами скасування, якщо всі вони переслідують єдину мету? Це дослідження є спробою ідентифікації різних проявів культури скасування з урахуванням специфіки їх реалізації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасна культура скасування (*cancel culture*) є складним і багатовимірним соціокультурним феноменом, що поєднує численні аспекти, суперечності та контексти. Як засвідчують результати попередніх спостережень і наукових розвідок, вона може одночасно розглядатися як:

а) акумуляція історичного досвіду попередніх поколінь у поєднанні з технологічними можливостями сучасності (зокрема, онлайн-кампанії *#DigitalGuillotine* та *#EatTheRich*, які можна інтерпретувати як цифрові аналоги практик і стратегій доби Французької буржуазної революції);

б) амальгамація глобальних і локальних тенденцій розвитку інформаційного суспільства (наприклад, американський та південнокорейський досвід боротьби за сексуальні й репродуктивні права жінок, відомі під гаслами *#MyBodyMyChoice* та *#4BMovement*);

в) модифікація вже усталених практик притягнення до цифрової відповідальності (зокрема, *call-out culture* – культура публічного викриття осіб, чиї дії відхиляються від прийнятих соціальних норм; вона здебільшого має просвітницько-профілактичний характер і передбачає подальшу соціальну реінтеграцію);

г) варіація таких форм соціальної активності, як медіаактивізм та кібербулінг (наприклад, кампанія *#StopAsianHate*, що постала як реакція на хвилю ксенофобських висловлювань – *#ChineseVirus*, *#MadeInChina*, *#KungFlu* – у період поширення COVID-19).

Зважаючи на викладене вище, доцільно розглядати культуру скасування як *соціальний конструкт* – ідею, що сприймається її носіями як природна та очевидна, хоча насправді є штучно створеним артефактом, властивим певній спільноті. Як зазначає І. Степаненко, подібні соціальні утворення з часом стають частиною об'єктивної реальності. Водночас представники спільноти зберігають вибірковість щодо соціальних конструктів, приймаючи одні й відкидаючи інші [22, с. 241].

У такий спосіб акт канцелінгу сприймається його прихильниками як закономірна відповідь на порушення загальноприйнятих норм, моральних

принципів чи соціальних ідеалів. Згодом виникає ефект ланцюгової реакції: системні порушення – як реальні, так і уявні – трансформуються в колективні тригери (конструкти «інакшості»), а процес їх нейтралізації – у культуру скасування, що постає складником культури соціальної, тобто «необхідною та невід'ємною реальністю людського суспільства» [13, с. 129].

Соціокультурний феномен культури скасування є предметом міждисциплінарних досліджень сучасних науковців, серед яких В. Іванов [7], К. Палій [17], Н. Погарська та Д. Солошенко [18], М. Полтавець і В. Мироненко [19], І. Слоневська й С. Пірошенко [21], В. Турчина і К. Логвіненко [23], К. Щербакова [25] та ін.

Отже, якщо виходити з припущення, що культура скасування є соціальним конструктом (ідеєю), а сам акт канцелінгу – цілеспрямованою соціальною дією, тобто процесом її реалізації, то можливим постає застосування класифікаційної системи (див. табл. 1), запропонованої в роботі Т. Опанасюка [16, с. 91–92]:

Таблиця 1

Класифікація соціальних дій

КЛАСИФІКАЦІЯ СОЦІАЛЬНИХ ДІЙ	
За ступенем внеску у відтворення й розвиток суспільних відносин	– репродуктивні – креативні – деструктивні
Залежно від проблем, що розв'язуються	– політичні – економічні – культурні
За типом суб'єктів, що діють	– масові – колективні – індивідуальні
За способом здійснення	– реформаторські – революційні
За ступенем раціональності	– афективні – традиційні – раціональні
За типом орієнтації	– інструментальні – комунікативні
За ступенем мотивації	– глибоко вмотивовані – свідомо сплановані – спонтанні

Попри те, що подібна класифікація є вичерпною за своїм характером, вона не сприяє формуванню цілісного уявлення про сучасну культуру скасування через: а) невизначеність ролі суб'єкта та об'єкта соціальної взаємодії, їх впливу один на одного; б) складність інтерпретації деяких параметрів соціальної дії, здійсненої в кіберпросторі (наприклад, визначення ступеня мотивації

суб'єкта після публікації ним коментаря з «безлищого» акаунта); в) загальну дескриптивність без ідентифікації основних видових відмінностей (конкретних форм скасування). На жаль, безпосередній розгляд форм соціальної взаємодії, серед яких виділяють *кооперацію, конкуренцію, суперництво та конфлікт* [16, с. 93], не розкриває всіх тонкощів реалізації культури скасування, яка априорі має конфліктний характер.

Наявні прогалини в пізнанні, на наш погляд, можна заповнити шляхом розгляду феномена

культури скасування в якості комунікаційної діяльності – процесу породження соціокультурних цінностей та продукування смислів за допомогою вербальних та невербальних символів [15, с. 40]. Акт канцелінгу є завершеною операцією смислової взаємодії – комунікаційною дією [11, с. 48]. Спираючись на визначенні поняття, доцільним видається використання такої класифікаційної системи видів, рівнів та форм комунікативної діяльності (див. рис. 1–3) [9, с. 87–89; 12, с. 28–31]:

ФОРМИ КОМУНІКАЦІЙНИХ ДІЙ			
Комунікаційні ролі		Реципієнт (Р) у ролі	
		цілеспрямованого суб'єкта (С)	об'єкта впливу (О)
Комунікант (К) у ролі	цілеспрямованого суб'єкта (С)	Діалог	Управління
	об'єкта впливу (О)	Наслідування	—

Рис. 1. Форми комунікаційних дій

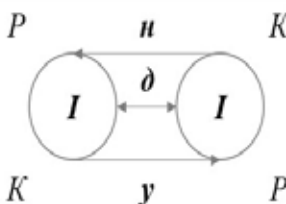
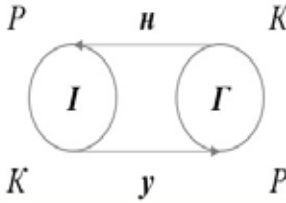
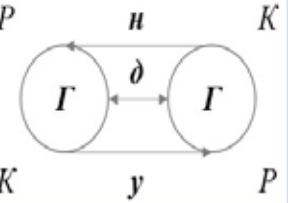
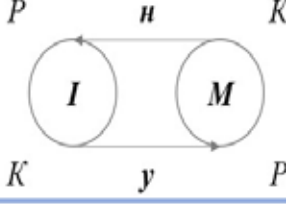
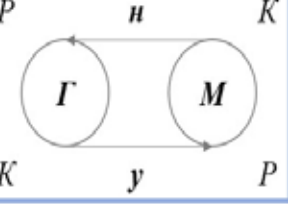
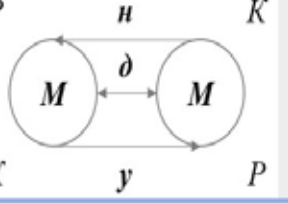
ВИДИ ТА РІВНІ КОМУНІКАЦІЙНИХ ДІЙ			
Мікрокомунікація	Мідікомунікація	Макрокомунікація	← Види / Рівні ↓
	—	—	Міжособистісна комунікація
		—	Групова комунікація
			Масова комунікація

Рис. 2. Види та рівні комунікаційних дій

ФОРМИ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
Вид комунікації	Рівень комунікації	Умовні позначення	Назва
мікро	міжособистісний	<i>I</i> <i>н</i> <i>I</i>	копіювання зразка
мікро	міжособистісний	<i>I</i> <i>д</i> <i>I</i>	бесіда
мікро	міжособистісний	<i>I</i> <i>у</i> <i>I</i>	команда
мікро	груповий	<i>I</i> <i>н</i> <i>Г</i>	референція (референтної групи)
мікро	груповий	<i>I</i> <i>у</i> <i>Г</i>	керівництво колективом
мікро	масовий	<i>I</i> <i>н</i> <i>М</i>	соціалізація
мікро	масовий	<i>I</i> <i>у</i> <i>М</i>	авторитаризм
міді	груповий	<i>Г</i> <i>н</i> <i>Г</i>	мода
міді	груповий	<i>Г</i> <i>д</i> <i>Г</i>	переговори
міді	груповий	<i>Г</i> <i>у</i> <i>Г</i>	групова ієрархія
міді	масовий	<i>Г</i> <i>н</i> <i>М</i>	адаптація до середовища
міді	масовий	<i>Г</i> <i>у</i> <i>М</i>	керівництво суспільством
макро	масовий	<i>М</i> <i>н</i> <i>М</i>	запозичення досягнень
макро	масовий	<i>М</i> <i>д</i> <i>М</i>	взаємодія культур
макро	масовий	<i>М</i> <i>у</i> <i>М</i>	інформаційна агресія

Рис. 3. Форми комунікаційної діяльності

Як бачимо, класифікація форм комунікаційних дій та діяльності, розроблена А. Соколовим та представлена в науковій праці О. Коноплицької за редакцією О. Гомотюк [9, с. 87–89], а також роботі М. Навальної та О. Ісайкіної [12, с. 28–31] чітко окреслює коло можливих учасників комунікаційного процесу (*індивід, група, маса*) та виокремлює специфічні форми їх взаємовпливу (*управління, наслідування, діалог*) з урахуванням видів соціальної взаємодії (*мікро-, міді-, макро-комунікація*).

Поєднання зазначених параметрів із елементами вищезгаданої класифікації соціальних дій дає змогу можливою ідентифікувати місце культури скасування не лише в структурі комунікаційної, але й соціокомунікаційної діяльності. До цього питання зверталися дослідники М. Бутіріна, В. Шабуніна, Ж. Осікович, М. Комова та О. Тур [29], які здійснили емпіричний аналіз мовленнєвих практик канцелінгу у соціальному контексті.

Постановка завдання. Метою цієї статті є ідентифікація різних форм культури скасування з урахуванням специфіки їх реалізації у сучасному соціокультурному просторі.

Об'єктом дослідження виступає сучасний медійний дискурс, присвячений проблематиці соціальної справедливості та цифрової відповідальності.

Виклад основного матеріалу. Згідно з визначенням, наведеним в американському словнику *Merriam-Webster*, культура скасування – це практика або тенденція *масового* скасування (відмови в публічній підтримці когось (наприклад, знаменитості) або чогось (наприклад, компанії), особливо в соціальних мережах) як засобу вираження несподобання або здійснення соціального тиску [31]. Рациональним є умовивід, що акт канцелінгу неможливий на міжособистісному рівні. Однак враховуючи те, що сучасне публічне спілкування в мережі здійснюється переважно у форматі *influencer-followers* (впливовець та його підписники), справедливим є твердження: масове скасування починається з одноосібного заклик до дії. Розглянемо детальніше на прикладах.

Кейс 1. 8 серпня 2025 р. фотографка Анастасія Соловйова опублікувала на платформі *Instagram* допис, у якому звинуватила актора Костянтина Темляка в домашньому насильстві. У відповідь колишній партнер діячки виклав особисте відеозвернення, у якому визнав власну провину та виказав готовність понести юридичну та моральну відповідальність за скоєне. Як наслідок, мережеве суспільство умовно розділилося на декілька таборів: а) ті, хто підтримали жертву насилля на її шляху до посттравматичного життєтворення; б) ті, хто засудили дії аб'юзера, вимагаючи для нього відповідного покарання; в) ті, хто підтри-

мали кривдника за усвідомлення тяжкості заданих страждань та бажання виправити власні помилки; г) ті, хто звинуватив постраждалу в пошуку моральної сатисфакції та матеріальної наживи замість справедливості. Варто зазначити, що суспільне ставлення до суб'єктів конфліктних відносин варіювалося в різних комбінаціях [8; 10].

Розділилися також думки відомих публічних осіб. Наприклад, виконавці *Jerry Heil* та *Yarmak* видалили з платформи *YouTube* кліп на пісню «З якого ти поверху неба?» за участю актора, а редактор музичного каналу *M1* заявив, що його було остаточно прибрано з ротації. Засуджуючи поведінку Темляка та всіх шанувальників, які його виправдовують, журналістка Аліна Доротюк вирішила не випускати в ефір попередньо записане з ним інтерв'ю. Слова співчуття та підтримки на адресу Соловйової виказали акторки Катерина Тишкевич та Анна Сагайдачна, співачки Даша Астаф'єва та Оля Полякова тощо [10; 24; 26].

З іншого боку, проти насильства, але на підтримку Темляка висловилися акторка Даша Малахова та телеведучий Олексій Суханов. Акторка Наталка Денисенко та співзасновниця шоу «*ебайт*» Катерина Мотрич, які на початку скандалу співчували актору, змінили свою позицію з появою нових доказів, свідчень та більш серйозних обвинувачень. Так, на офіційній сторінці «*ебайт*» в *Instagram* згодом з'явився допис про припинення будь-якої подальшої співпраці з Темляком. Попри це, Мотрич все рівно стала об'єктом суспільного осуду. Мало місце й використання каузальної атрибуції – підтримка дружніх стосунків між діячами розцінювалася нетізенами як акт свідомого покривання та уможливлення насилля [2; 10].

Засудила вчинки Темляка й Українська кіноакадемія, однак присудила йому нагороду «*Золота Дзига*» за найкращу чоловічу роль у кінострічці «*БожеВільні*». Як зазначила виконавча директорка інституції Анна Мачух, установчими документами академії не передбачається відкликання нагороди, яку було визначено загальним голосуванням, що відбулося задовго до викриття. Натомість Темляк добровільно відмовився від кінопремії, вважаючи «некоректним ... залишати за собою нагороду, яка є символом і атрибутом публічного життя». На його думку, подібний жест є «проявом поваги до кінематографічної спільноти, глядачів і самої відзнаки». Мачух також заявила про можливість встановлення прецеденту як підстави для внесення змін до правил Української кіноакадемії [1].

Аналізуючи цей кейс, ми можемо ідентифікувати ряд специфічних форм, які може прийняти культура скасування:

а) *Копіювання зразка*. Після публікації Соловйовою (*індивідом*) викривального допису, який можна розцінювати як своєрідний заклик до дії (*розірвання кола тиші та засудження домашнього насильства*), інші публічні особи (*індивіди*) почали висловлювати вдячність за сміливість фотографині та обурення щодо дій аб'юзера, ділитися власними історіями (*наслідування*). Комунікант став об'єктом впливу на *міжособистісному рівні* комунікації (наскільки можливо в публічному глобальному кіберпросторі). Саму ж дію скасування можна схарактеризувати як репродуктивну та реформаторську (*активізація процесів мислення з метою внесення конструктивних змін в суспільну сферу*), раціональну та інструментальну, свідомо сплановану та вмотивовану (*збір та оприлюднення необхідних доказів, що мають значення для вирішення справи*). Зазначені характеристики, за виключенням деяких випадків, зберігаються й в інших формах канцелінгу.

б) *Бесіда*. У відповідь на допис Соловйової, Темляк (*індивід*) записав відеозвернення, у якому визнав провину та презентував власну версію перебігу подій (яка своєю чергою була прокоментована колишньою партнеркою). Отже, між цілеспрямованими суб'єктами на *міжособистісному рівні* відбувається опосередкований діалог, який за своєю орієнтацією має комунікативний характер, спрямований на пошук істини або розв'язання наслідків певної ситуації.

в) *Референція*. Після усвідомлення всіх деталей кейсу, появи нових доказів та посилення соціального тиску окремі публічні особи (*індивіди*), які спочатку підтримували Темляка, змінили свою позицію та приєдналися до вже сформованого табору його критиків (*групи*). Таку зміну поведінки можна розглядати як *наслідування* домінантних патернів соціальної взаємодії. Оскільки об'єктом впливу в цьому випадку виступає група, рівень комунікації набуває *групового* характеру. Водночас участь *індивіда* як цілеспрямованого суб'єкта засвідчує, що йдеться саме про *мікрокомунікація*.

г) *Керівництво колективом*. Відмова Темляка (*індивіда*) від нагороди, присудженої Українською кіноакадемією (*групою*) може мати ознаки *управління* (своєрідний *канцелінг* рішення конкретної соціальної інституції). На додаток, скандальні дії актора можуть стати причиною вдосконалення регламентації діяльності академії. Відмова від

премії також може розцінюватися як спроба *соціалізації* – актор усвідомлює, що втратив прихильність суспільства (*маси*) та демонструє очікувану поведінку (*наслідування*). Також необхідно відзначити парадоксальність того факту, що в кейсі скасування одна й та сама людина може одночасно виступати об'єктом і суб'єктом канцелінгу. Це лише підтверджує попередню тезу про складність та бінарність даного соціокультурного феномена.

Кейс 2. 7 липня 2020 р. півтори сотні видатних письменників, митців, науковців і громадських діячів Заходу (*група*) підписали та опублікували в американському щомісячному журналі *Harper's Magazine* «Лист про справедливість та відкриті дискусії». У ньому було висловлено занепокоєння щодо сучасних практик канцелінгу, які, на їх думку, послаблюють норми відкритих дискусій на користь ідеологічної відповідності [27].

У відповідь на це 10 липня 2020 р. численні представники журналістської, академічної та видавничої спільнот (*група*) опублікували на некомерційному новинному порталі *The Objective* «Більш конкретний лист про справедливість та відкриті дискусії», у якому розкритикували опонентів за елітизм, жагу до інкапсуляції комфортного життя та неготовність до позитивних соціальних змін [28].

Цей кейс демонструє можливість *переговорів* між *групами* людей, які а) прагнуть скасування деструктивних соціальних практик та б) прагнуть скасування самої *практики скасування*, яку вважають деструктивною.

Кейс 3. 22 липня 2025 р. Верховна Рада України (*група*) ухвалила законопроект № 12414, який обмежував незалежність антикорупційний органів – НАБУ та САП (*група*). У такий спосіб шляхом владного *управління* було сформовано *групову ієрархію*. Однак після низки масових протестів, організованих громадянами як у публічному, так і віртуальному просторі, 31 липня парламент ухвалив новий законопроект, що поновив усі раніше скасовані повноваження [20]. Керівництво країни (*група*) продемонструвало здатність адаптації у відповідь на волевиявлення народу (*маси*), виявивши механізм *наслідування* в межах соціальної взаємодії. Безумовно, подібні соціальні дії мають виразний *політичний* характер.

Кейс 4. У квітні 2021 р. ювелірний бренд *Guzeta Fine Jewelry* (*група*) звинуватив компанію *Золотий Вік* (*група*) у порушенні прав інтелектуальної власності – копіюванні запатентованого авторського дизайну колекційних каблучок. Представники *Золотого Віку* не погодилися з обвину-

ваченням, наголосивши, що «*тренд на відкриті каблучки з кульками (open ring balls) з'явився на початку XXI століття, і не у нас в країні, а в Італії. Мода циклічна, тому кожні кілька років вона повторюється*» [3; 6].

Цей кейс наочно демонструє приклад *наслідування* групами одна одної (або ж третьої сторони) – як у можливому запозиченні дизайнерських рішень, так і в застосуванні схожих стратегій комунікаційної поведінки (зокрема, тактики «скасування»). Відповідно до запропонованої класифікації, така форма комунікаційної діяльності може бути визначена як *мода*, що, з огляду на специфіку проблеми, виявляє цікаву кореляцію між культурними та комунікаційними процесами.

Інші форми комунікаційної діяльності можна проілюструвати такими прикладами:

а) *Авторитаризм (індивід управляє масою)*: «Дональд Трамп без схвалення Конгресу скасував близько 5 мільярдів доларів фінансування на іноземну допомогу» [4];

б) *Команда (індивід управляє індивідом)*: «Ілон Маск публічно звільнив співробітника Twitter під час суперечки з ним у соцмережі» [14];

в) *Керівництво суспільством (група управляє масою)*: «Поліція Лос-Анджелеса видала накази про розгін протестувальників у декількох районах центру міста, де відбуваються демонстрації «*Ні королям*» проти політики Дональда Трампа» [5].

На відміну від попередніх прикладів, форми комунікаційної діяльності, що реалізуються на *макрорівні* доцільно розглядати в контексті сучасних українських реалій. Так, війна РФ (*маса*) проти України (*маса*) є проявом не лише фізичної, а й *інформаційної агресії*. Вона, суто *деструктивна* за своєю природою, має на меті не просто *управління*, а домінування над об'єктом впливу. Водночас, попри постійну небезпеку, між нашою державою та країнами-партнерами триває всебічна *соціальнокультурна взаємодія*, спрямована на нейтралізацію ризиків воєнного часу, *обмін* новітнім військово-технічним та оборонно-промисловим досвідом, а також на *усунення* загроз територіальній цілісності та державному суверенітету України.

Висновки. Культура скасування є всеосяжним і багатовимірним феноменом. Різноманітність її форм та способів реалізації, продемонстрована в цій роботі, засвідчує необхідність подальшого дослідження цього явища для формування цілісного уявлення про його вплив на розвиток соціальних спільнот. Здійснена спроба ідентифікації специфічних відмінностей кан-

целінгу за допомогою різних класифікаційних підходів дозволила дійти висновку, що культура скасування є невід'ємною складовою людського буття – не лише потужним соціальним конструктом, а й особливою формою комунікаційної діяльності.

Попри те, що концепція подібної практики утвердження соціальної справедливості не

є новою, її сучасна ітерація (акумуляція між-культурного досвіду минулих поколінь з глобальними технологічними можливостями сьогодення) потребує особливої наукової уваги. Систематизація знань про культуру скасування є важливою передумовою для глибшого розуміння закономірностей розвитку комунікаційних процесів у цифрову епоху.

Список літератури:

1. Большакова А. Актор Костянтин Темляк відмовився від "Золотої дзиги" на тлі скандалу про домашнє насильство. *Українська правда*. 15.09.2025. URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/aktor-kostyantyn-temlyak-vidmoviv-sya-vid-zolotoji-dzigi-cherez-skandal-310304/> (дата звернення: 28.10.2025).
2. Валерія Ходос підтримала Катерину Мотрич, яка зіткнулася з хейтом через дружбу з Костянтином Темляком / за ред. О. Ткаченко. *NV*. 09.08.2025. URL: <https://nv.ua/ukr/life/znamenitosti/kseniya-mishina-ta-valeriya-hodos-prokomentovali-skandal-iz-temlyakom-hodos-zastupilasya-za-motrich-50535960.html> (дата звернення: 28.10.2025).
3. Гаврилюк В. Суперечка між брендом Guzema Jewelry і компанією "Золотий вік" – коментують юристи. *RetailersUA*. 21.04.2021. URL: <https://retailers.ua/uk/news/menedjment/11766-spor-mejdu-brendom-guzema-jewelry-i-kompaniey-zolotoy-vek-kommentiruyut-yuristy> (дата звернення: 28.10.2025).
4. Дональд Трамп без схвалення Конгресу скасував близько 5 мільярдів доларів фінансування на іноземну допомогу. *Zmina*. 30.08.2025. URL: <https://zmina.info/news/donald-tramp-bez-shvalennya-kongresu-skasuvav-blyzko-5-milyardiv-dolariv-finansuvannya-na-inozemnu-dopomogu/> (дата звернення: 28.10.2025).
5. Заріцька А. У Лос-Анджелесі поліція застосувала сльозогінний газ, розганяючи протестувальників. *Суспільне Новини*. 15.06.2025. URL: <https://suspilne.media/1042951-u-los-andzelesi-policia-zastosuvala-slozoginnij-gaz-rozganauci-protestuvalnikov/> (дата звернення: 28.10.2025).
6. «Золотий Вік» не копіював вироби Guzema: офіційна відповідь компанії. *Marketing Media Review*. 13.04.2021. URL: <https://mmr.ua/ru/zolotij-vik-ne-kopiyuvav-virobi-guzema> (дата звернення: 28.10.2025).
7. Іванов В. С. Феномен «скасування» в сучасній українській культурі: квал. робота. Нац. ун-т "Києво-Могилянська академія". Київ, 2025. 78 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/35756> (дата звернення: 28.10.2025).
8. Кокотюха А. «Кейс Темляка»: справедливе обурення без розуміння справедливої кари. *Детектор media*. 12.08.2025. URL: <https://detector.media/kritika/article/243299/2025-08-12-keys-temlyaka-spravedlyve-oburennya-bez-rozuminnya-spravedlyvoi-kary/> (дата звернення: 28.10.2025).
9. Коноплицька О. Комунікативні засади професійного спілкування. Комунікація в освіті: історія, теорія, практика: монографія / за ред. О. Гомотюк. Тернопіль, 2020. С. 82–98.
10. Курінська А. Jerry Heil та Yarmak видалили кліп за участю актора Костянтина Темляка і створять новий з відео українців. *Суспільне Культура*. 11.08.2025. URL: <https://suspilne.media/culture/1087812-jerry-heil-ta-yarmak-vidalili-clip-za-ucastu-aktora-kostantina-templaka-i-stvorat-novij-z-video-ukrainciv/> (дата звернення: 28.10.2025).
11. Моїсєєва Н. І. Соціально-комунікаційна діяльність як історико-суспільна практика : монографія / Н. І. Моїсєєва. Харків : ХНТУСГ, 2015. 392 с.
12. Навальна М., Ісайкіна О. Медіакомунікації. Навчальний посібник / укл. М. Навальна, О. Ісайкіна. Переяслав-Хмельницький : «Видавництво КСВ», 2018. 220 с.
13. Овчаренко А. О., Самойленко Л. Я., Ткаченко В. П. Основи культурології: опорний конспект лекцій : навч. посібник, 2-ге вид. Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2016. 424 с.
14. Олєфіренко М. Ілон Маск публічно звільнив співробітника Twitter під час суперечки з ним у соцмережі. *Факти ICTV*. 16.22.2022. URL: <https://life.fakty.com.ua/ua/tehnolohii/ilon-mask-publichno-zvilnyv-spivrobitnyka-twitter-pid-chas-superechky-z-nym-u-soczmerezhi/> (дата звернення: 28.10.2025).
15. Омельченко І.М. Психологія комунікативної діяльності дошкільників із затримкою психічного розвитку: дис. ... докт. психол. наук: 19.00.08. Київ, 2019. 501 с.
16. Опанасюк Т.А. Соціологія у визначеннях, таблицях, схемах, завданнях. Навчальний посібник. 2023. Київ: Видавничий дім «Кондор». 268 с.
17. Палій К.С. Культура скасування як інструмент суспільного впливу. *Філософські обрії*. 2024. № 48. С. 61–69. <https://doi.org/10.33989/2075-1443.2024.48.308068>.
18. Погарська Н.В., Солошенко Д.Ю. Культура відміни як медіа явище в умовах війни. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*. 2024. Вип. 103. С. 88–94. <https://doi.org/10.32782/2707-9147.2024.103.8>.

19. Полтавець М., Мироненко В. Культура скасування як інструмент репутаційної корекції. *Масова комунікація у глобальному та національному вимірах*. 2025. Вип. 14. С. 40–43. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15538112>.
20. Свиридчук Ю. Зеленський підписав закон щодо повернення повноважень НАБУ і САП. *Суспільне Новини*. 31.07.2025. URL: <https://susilne.media/1080021-zelenskij-pidpisav-zakon-sodo-povnovazen-nabu-i-sap/> (дата звернення: 28.10.2025).
21. Слоневська І.Б., Пірошенко С.Ю. Культура скасування як соціокультурний феномен: українські акценти. *Культурологічний альманах*. 2023. Вип. 4. С. 262–268. <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.4.36>.
22. Степаненко І.В. Конструктивізм. Філософія освіти : навч. посібник, 2-ге вид. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2021. С. 239–247.
23. Турчина В.О., Логвіненко К.О. Феномен «cancel culture» у соціальних медіа: культурні наслідки цифрової відповідальності. *Філософія та публічні комунікації: інформаційний простір сучасної культури* : матеріали міждисциплінарного круглого столу, приуроченого пам'яті української журналістки, публіцистки, громадської діячки, головного редактора газети «Освіта», члена Національної спілки журналістів України Коноваленко Ольги Степанівни (27 жовтня 2023 р.). Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 57–60. <https://doi.org/10.36059/978-966-397-443-9-15>.
24. Чеботар Т. "Ніхто не має права толерувати насилля": Аліна Доротюк засудила тих, хто виправдовує Костянтина Темляка. *Апостроф*. 11.08.2025. URL: <https://apostrophe.ua/ua/article/lime/learn/2025-08-11/nihto-ne-maye-prava-toleruvaty-nasyillya-alina-dorotyuk-zasudyla-tyh-hto-vypravdovuye-kostyantyna-temlyaka/62579> (дата звернення: 28.10.2025).
25. Щербакова К.О. «Культура скасування» (cancel culture) у китайській національній ідеології. *Сходознавство. Актуальність та перспективи* : тези доп. II Міжнар. наук.-метод. конф. (19 берез. 2021 р.). Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2021. С. 183–184. URL: <http://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/5298> (дата звернення: 28.10.2025).
26. «Який жах». Оля Полякова, Даша Астаф'єва і Наталка Денисенко відреагували на звинувачення проти Костянтина Темляка / за ред. О. Ткаченко. *NV*. 09.08.2025. URL: <https://nv.ua/ukr/life/znamenitosti/kostyantyn-temlyak-potraiv-u-skandal-cherez-zvinuvachennya-v-nasilstvi-denisenko-i-polyakova-vislovilisya-50535901.html> (дата звернення: 28.10.2025).
27. A Letter on Justice and Open Debate. *Harper's Magazine*. 07.07.2020. URL: <https://harpers.org/a-letter-on-justice-and-open-debate/> (дата звернення: 28.10.2025).
28. A More Specific Letter on Justice and Open Debate. *The Objective*. 10.07.2020. URL: <https://objectivejournalism.org/2020/07/a-more-specific-letter-on-justice-and-open-debate/> (дата звернення: 28.10.2025).
29. Butyrina M., Shabunina V., Osikowicz Ż., Komova M., Tur. O. Cancel Culture as a Discursive Event: on the Use of CDA in Social Media Research. *Proceedings of the 3rd International Workshop on Social Communication and Information Activity in Digital Humanities (SCIA 2024)*, Lviv, Ukraine, October 31, 2024. Volume 3851 of CEUR Workshop Proceedings. URL: <https://ceur-ws.org/Vol-3851/paper10.pdf> (дата звернення: 28.10.2025).
30. Rae. It's time for the people to conduct what I want to call a 'digital guillotine.' *TikTok*. 08.05.2024. URL: <https://www.tiktok.com/@ladyfromtheoutside/video/7366720367882210602> (дата звернення: 28.10.2025).
31. Merriam-Webster. (n.d.). Cancel culture. In *Merriam-Webster.com dictionary*. Retrieved October 25, 2025, from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/cancel%20culture> (дата звернення: 28.10.2025).
32. The Accusation, Trial, Defence, Sentence, and Execution, of Marie Antoinette, Late Queen Of France. Translated from the French. With a Portrait of the Queen. Edinburgh: Printed for J. Elder, T. Brown, And Walter Berry. 1793. 77 p.

Vovkobi A. D. ESSENCE OF CANCEL CULTURE AND ITS PLACE IN THE STRUCTURE OF SOCIAL COMMUNICATION ACTIVITY

The article deals with the phenomenon of cancel culture in the modern sociocultural space. The prerequisites for the emergence of cancel culture as an online practice of restoring social justice and holding people accountable were analyzed in this study. It was determined that the process of cancelling someone, in its essence, existed since prehistoric times. Each subsequent information revolution brought significant changes to the mechanisms of social exclusion; every other cultural tradition contributed to the development of new and specific social relations regulators. It was emphasized that, in the current digital era, cancel culture is an accumulation of past human experiences with all the technological advancements of today. Globalization and digitalization have greatly diversified the forms of its manifestation, thus complicating the possibility of thorough record keeping on the matter. The paper attempts to identify and categorize modern forms of cancel culture by using social and communicative action classification systems.

It was determined that cancel culture has the characteristics of not only a social construct, but also a purposeful communication activity. During the study, potential participants in the act of cancelling, as well as the roles occupied by them in such social interaction were established. The specific features inherent in various cancel culture manifestations at all levels of social communication were examined. Essentially, fifteen possible forms of cancel culture were identified, while the specifics of their implementation were analyzed considering different socio-cultural contexts (based on the material of Ukrainian media discourse). The importance of expanding scientific knowledge on cancel culture to form a comprehensive understanding of its impact on the development of any social unit was also emphasized.

The novelty of the study lies in expanding information about the modern cancel culture, identifying the forms of its manifestation and systematizing the knowledge obtained. The results of the work can be used in further social communication research.

Key words: *cancel culture, communication activity, social construct, social justice, social accountability.*

Дата надходження статті: 15.10.2025

Дата прийняття статті: 10.11.2025

Опубліковано: 29.12.2025